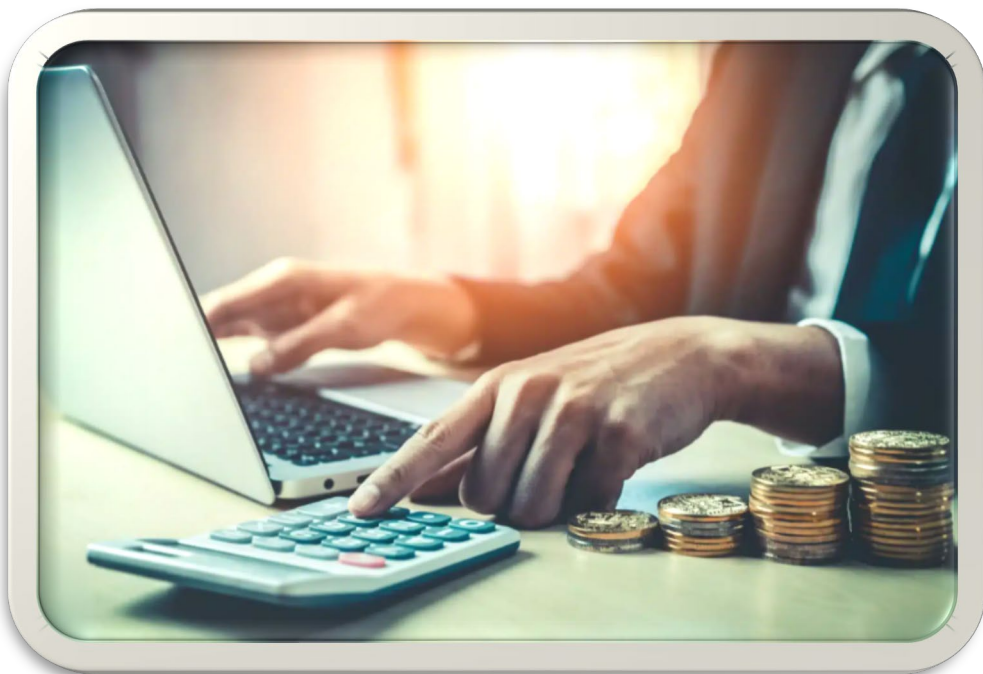

Н. А. Марусяк

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Н. Л. Марусяк

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Методичні рекомендації

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2026

УДК 658.14/.17(072)
М 296

*Друкується за ухвалою вченої ради економічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
(протокол № 8 від 18.02.26 р.)*

Марусяк Н.Л.

М 296 Фінанси підприємств : Метод. реком. / Н.Л. Марусяк.
Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2026. 47 с.

Для здобувачів освіти, які вивчають навчальну дисципліну «Фінанси підприємств» і мають на меті підвищення рівня сформованості загальних та професійних компетентностей майбутнього економіста. Досягненню цього сприятиме виконання таких завдань, що передбачає підготовку ґрунтовних відповідей на питання за темами курсу, опрацювання й пояснення термінів глосарію, підготовка завдань для самостійної роботи, а також аргументоване висловлення власної думки під час розгляду дискусійних питань.

УДК 658.14/.17(072)

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2026
© Марусяк Н. Л., 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	5
Тема 1. Основи фінансів підприємств.....	5
Тема 2. Організація грошових розрахунків на підприємстві.....	8
Тема 3. Грошові надходження підприємств	12
Тема 4. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів.....	15
Тема 5. Формування і використання оборотного капіталу підприємства.....	19
МОДУЛЬ 2. ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ	23
Тема 6. Формування та розподіл прибутку	23
Тема 7. Оподаткування підприємств.....	26
Тема 8. Кредитування підприємств	30
Тема 9. Оцінка фінансового стану підприємства	33
Тема 10. Фінансове планування на підприємствах	36
Тема 11. Фінансова санація підприємств.....	39
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	42

ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах динамічного розвитку ринкової економіки, посилення конкуренції та зростання фінансових ризиків ефективна організація фінансів підприємств набуває особливої важливості. Від здатності раціонально формувати та використовувати фінансові ресурси, забезпечувати ліквідність і фінансову стійкість залежить не лише розвиток окремого суб'єкта господарювання, а й стабільність економіки держави загалом.

Дисципліна **«Фінанси підприємств»** формує у здобувачів системне розуміння економічної сутності фінансів підприємств, джерел і складу фінансових ресурсів, принципів організації фінансів підприємств, механізмів планування, контролю та аналізу фінансової діяльності підприємств. Актуальність дисципліни зумовлена потребою підготовки фахівців, здатних ефективно приймати фінансові рішення, прогнозувати результати господарської діяльності, аналізувати ризики та оптимізувати використання ресурсів у процесі функціонування підприємства.

Дисципліна належить до обов'язкових освітніх компонентів освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» і спрямована на поглиблення компетентностей здобувачів у сфері фінансів суб'єктів господарювання. Вивчення дисципліни дозволяє студентам оволодіти навичками аналізу фінансового стану підприємства, фінансового планування, організації грошових розрахунків, формування і використання основного та оборотного капіталу, оцінки прибутковості та рентабельності, а також розв'язання практичних завдань у сфері кредитування та оподаткування підприємств.

Особливу роль у процесі засвоєння дисципліни відіграє самостійна робота студентів. Ці методичні

рекомендації розроблено для сприяння ефективному опрацюванню тем курсу та включають такі складові:

1. **Перелік питань** для опрацювання, що спрямовує студентів на засвоєння ключових теоретичних і практичних аспектів теми.

2. **Поради** щодо вивчення кожної теми, які допомагають визначити основні аспекти, на яких слід зосередити увагу, та структурувати процес опрацювання матеріалу.

3. **Глосарій термінів**, що дозволяє уточнити та систематизувати знання з основних понять і категорій дисципліни.

4. **Завдання для самостійної роботи**, спрямовані на закріплення матеріалу, розвиток аналітичних навичок і застосування теоретичних знань на практиці.

5. **Запитання дискусійного характеру**, підготовка відповідей на які дозволяє студентам формувати власну позицію, аргументувати рішення, аналізувати альтернативні підходи та оцінювати можливі ризики і наслідки.

Методичні рекомендації створені з метою підтримки студентів у процесі самостійного опанування дисципліни та розвитку компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності у сфері фінансів підприємств.

Самостійне опрацювання студентом навчального матеріалу з курсу «Фінанси підприємств» передбачає використання різноманітних джерел інформації. Для закріплення та поглиблення теоретичних знань, а також для успішного виконання практичних завдань, студентам рекомендується користуватися переліком підручників і навчальних посібників, законодавчими актами та нормативними документами.

МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФІНАНСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Основи фінансів підприємства

Перелік питань:

- 1.1. Сутність та функції фінансів підприємств
- 1.2. Фінансові ресурси підприємства, їх склад і характеристика
- 1.3. Принципи організації фінансів підприємства
- 1.4. Формування фінансового механізму підприємства
- 1.5. Фінансова діяльність та фінансова робота на підприємства

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна природа фінансів підприємств, їх відмінність від державних фінансів, а також зміст і практичне значення основних функцій (розподільчої, контрольної) у процесі господарської діяльності. Фінансові відносини підприємства, особливості зовнішніх та внутрішніх відносин.
- Склад і джерела формування фінансових ресурсів (власні, залучені, позикові), їх роль у забезпеченні безперервності виробництва та розвитку підприємства. Важливо зрозуміти взаємозв'язок між фінансовими ресурсами та результатами фінансово-господарської діяльності.
- Основні принципи організації фінансів підприємств (саморегулювання, самоокупність та самофінансування, розмежування джерел на власні та позикові, наявність фінансових резервів) та їх значення для ефективного функціонування підприємства в ринкових умовах.

- Структура, інструменти та методи (планування, прогнозування, фінансові важелі, нормативи) фінансового механізму, а також роль фінансового механізму в управлінні доходами, витратами та прибутком підприємства.
- Важливо чітко розмежовувати поняття фінансової діяльності та фінансової роботи, розуміти їх зміст, напрями та завдання, а також роль фінансових служб у забезпеченні платоспроможності, ліквідності й фінансової стійкості підприємства.

Глосарій:

- фінанси підприємства
- фінансові ресурси підприємства
- фінансові відносини підприємства
- додана вартість
- власний капітал
- позиковий капітал
- статутний капітал
- додатковий капітал
- резервний капітал
- прибуток підприємства
- нерозподілений прибуток
- непокритий збиток
- дохід підприємства
- собівартість продукції
- фінансовий механізм підприємства
- фінансова діяльність підприємства
- фінансова політика підприємства
- самофінансування
- комерційний розрахунок
- активи підприємства
- капітал
- самоокупність

- оборотні активи
- необоротні активи
- вилучений капітал
- фінансові методи
- фінансові інструменти
- фінансові індикатори
- фінансова стійкість
- фінансове планування
- фінансове забезпечення підприємства
- фінансове регулювання підприємства

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Дослідити фінанси підприємств як базову складову фінансової системи суспільства.
2. Проаналізувати внутрішні та зовнішні джерела формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.
3. Розглянути розвиток організаційно-правових форм підприємств та визначити їх вплив на організацію фінансової діяльності.
4. Охарактеризувати інституційні засади функціонування суб'єктів господарювання.
5. Узагальнити особливості формування капіталу підприємств залежно від їх організаційно-правової форми.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи можна вважати фінанси підприємства ключовим чинником його конкурентоспроможності?
2. Яка з функцій фінансів підприємства є визначальною в умовах економічної нестабільності?
3. Чи завжди залучення позикового капіталу сприяє фінансовому розвитку підприємства?

4. Наскільки виправданим є прагнення підприємства до фінансової автономії?
5. Чи може підприємство бути фінансово стійким за низького рівня прибутковості?
6. Які ризики виникають у разі неефективного управління фінансовими ресурсами?
7. Чи здатне фінансове планування повністю мінімізувати фінансові ризики підприємства?
8. Як змінюється роль фінансів підприємства в кризових умовах господарювання?

Тема 2. Організація грошових розрахунків на підприємстві

Перелік питань:

- 2.1. Основні принципи організації грошових розрахунків
- 2.2. Форми безготівкових розрахунків у господарському обігу
- 2.3. Здійснення розрахунково-касового обслуговування підприємств
- 2.4. Розрахунково-платіжна та касова дисципліна

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність грошових розрахунків підприємства та їх роль у забезпеченні безперервності господарської діяльності. Взаємозв'язок грошових розрахунків із фінансовими потоками, платоспроможністю та ліквідністю підприємства.
- Основні принципи організації грошових розрахунків, зокрема принципи своєчасності, цільового використання коштів, безперервності платежів, документального підтвердження та дотримання чинного законодавства.

- Форми безготівкових розрахунків, що застосовуються у господарському обігу: кредитовий переказ коштів, дебетовий переказ коштів, акредитиви, інкасові розрахунки, чеки, електронні платіжні інструменти. Їх переваги, недоліки та сфери застосування.
- Розрахунково-касове обслуговування підприємств у банках: порядок відкриття та ведення рахунків, операції за поточними рахунками, роль банків у забезпеченні платіжної дисципліни та контролю грошових потоків.
- Касові операції підприємства, порядок роботи з готівкою, встановлення ліміту каси, правила надходження та видачі готівкових коштів, оформлення касових документів.
- Розрахунково-платіжна та касова дисципліна, відповідальність підприємства за її порушення, наслідки недотримання встановлених норм для фінансової стійкості та репутації суб'єкта господарювання.
- Вплив організації грошових розрахунків на фінансову безпеку підприємства, мінімізацію фінансових ризиків, попередження простроченої дебіторської та кредиторської заборгованості.
- Сучасні тенденції розвитку розрахунків, зокрема цифровізація платіжних процесів, використання систем дистанційного банківського обслуговування та електронних грошей.

Глосарій:

- грошові розрахунки
- безготівкові розрахунки
- готівкові розрахунки
- кредитовий переказ коштів
- дебетовий переказ коштів

- платіжна інструкція
- акредитив
- інкасо
- розрахунковий чек
- розрахунково-касове обслуговування
- поточний рахунок
- касові операції
- каса підприємства
- ліміт каси
- касова дисципліна
- платіжна дисципліна
- вексель
- індосамент
- акцепт
- аваль
- штрафні санкції
- електронний платіжний засіб
- пеня
- неустойка

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Визначити специфіку практичного використання акредитивної форми розрахунків.
2. Проаналізувати особливості здійснення розрахунків у електронних платіжних системах типу «клієнт-банк».
3. Дослідити вексельні розрахунки та напрями їх застосування в діяльності підприємств.
4. Оцінити наявні проблеми функціонування та перспективи підвищення доступності платіжної системи України для контрагентів.
5. Проаналізувати стан факторингових послуг в Україні та визначити напрями їх подальшого розвитку.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи може повна відмова від готівкових розрахунків підвищити фінансову прозорість підприємства?
2. Які переваги та ризики переважання безготівкових розрахунків у діяльності підприємств?
3. Наскільки ефективно чинна система розрахунково-касового обслуговування відповідає потребам бізнесу?
4. Чи обмежує касова дисципліна фінансову гнучкість підприємства, чи навпаки – підвищує фінансову стійкість?
5. Чи впливає вибір форми розрахунків на рівень платоспроможності підприємства?
6. Наскільки доцільним є використання електронних платіжних інструментів у діяльності малих і середніх підприємств?
7. Чи може порушення платіжної дисципліни бути наслідком неефективного фінансового менеджменту?
8. Яким чином рівень дебіторської та кредиторської заборгованості впливає на організацію грошових розрахунків?
9. Чи потребує система грошових розрахунків підприємств удосконалення в умовах цифровізації економіки?

Тема 3. Грошові надходження підприємств

Перелік питань:

- 3.1. Характеристика та склад грошових надходжень підприємства
- 3.2. Ціноутворення на підприємстві
- 3.3. Планування доходу від операційної діяльності
- 3.4. Грошові надходження від інвестиційної, фінансової та іншої діяльності підприємства

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність грошових надходжень підприємства та їх роль у забезпеченні безперервності господарської діяльності. Склад і структура грошових надходжень залежно від видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової.
- Доходи від реалізації продукції (робіт, послуг) як основне джерело грошових надходжень. Взаємозв'язок між обсягами реалізації, цінами та доходом підприємства.
- Ціноутворення на підприємстві: сутність, функції та фактори впливу на формування цін. Методи ціноутворення (витратні, ринкові, параметричні, на основі попиту), їх переваги та обмеження. Формування відпускної, оптової, роздрібною, світової ціни. Роль цінової політики у формуванні доходів підприємства.
- Планування доходу від операційної діяльності: методи прогнозування обсягів реалізації, виручки та чистого доходу. Вплив виробничої програми, попиту, конкурентного середовища та витрат на рівень запланованих доходів.
- Грошові надходження від інвестиційної діяльності: надходження від реалізації необоротних активів, фінансових інвестицій, дивідендів, відсотків та інших інвестиційних доходів.
- Грошові надходження від фінансової діяльності: залучення власного та позикового капіталу, кредити, емісія цінних паперів, інші джерела фінансування діяльності підприємства.

Глосарій:

- грошові надходження підприємства
- доходи підприємства
- дохід від реалізації продукції

- чистий дохід від реалізації продукції
- операційна діяльність
- інвестиційна діяльність
- фінансова діяльність
- дохід від участі в капіталі
- інші фінансові доходи
- ціноутворення
- цінова політика підприємства
- методи ціноутворення
- планування доходів
- прогнозування обсягів реалізації
- касовий метод розрахунку грошових надходжень
- метод нарахування розрахунку грошових надходжень
- ціна
- вільні ціни
- регульовані ціни
- оптова ціна
- відпускна ціна
- роздрібна ціна
- світова ціна
- фінансові інвестиції
- дивіденди
- відсоткові доходи

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Проаналізувати специфіку формування доходів підприємства залежно від застосовуваних видів і форм розрахунків.
2. Дослідити актуальні підходи та сучасні тенденції ціноутворення в діяльності підприємства.
3. Ідентифікувати ключові проблеми формування доходів від операційної діяльності суб'єкта господарювання.

4. Розкрити особливості формування доходів від фінансових операцій та участі підприємства в капіталі інших суб'єктів господарювання.
5. Проаналізувати практику планування доходів з урахуванням специфіки продукції (робіт, послуг).
6. Визначити роль цінових факторів у процесі формування доходу від реалізації продукції.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи можна вважати зростання грошових надходжень безумовним показником ефективності діяльності підприємства?
2. Яку роль відіграє цінова політика у формуванні стабільних грошових надходжень підприємства?
3. Які ризики виникають при надмірній залежності підприємства від одного джерела доходів?
4. Як впливає інфляція на реальну величину грошових надходжень підприємства?
5. Чи завжди зниження ціни продукції сприяє зростанню грошових надходжень?
6. Наскільки обґрунтованим є планування доходів в умовах воєнного стану?
7. Яку роль відіграє дебіторська заборгованість у формуванні та стабільності грошових потоків?
8. Чи можна вважати диверсифікацію видів діяльності ефективним інструментом збільшення грошових надходжень?
9. Як співвідношення операційних, інвестиційних та фінансових надходжень впливає на фінансову стійкість підприємства?
10. Чи повинна держава регулювати ціноутворення як інструмент стабілізації доходів підприємств?
11. Яким чином цифровізація бізнес-процесів впливає на облік і контроль грошових надходжень?

Тема 4. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Перелік питань:

- 4.1. Характеристика складових елементів основного капіталу
- 4.2. Амортизація необоротних активів та її використання
- 4.3. Показники ефективності використання основних засобів і нематеріальних активів
- 4.4. Інвестиційна діяльність підприємства та методи її фінансування

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність основного капіталу підприємства, його характерні ознаки, склад і структура. Відмінності між основними засобами та нематеріальними активами, їх роль у забезпеченні безперервності виробничого процесу та формуванні конкурентних переваг підприємства. Види грошової оцінки окремих елементів необоротних активів (первісна, залишкова, переоцінена, справедлива, ліквідаційна вартість).
- Амортизація необоротних активів як джерело фінансового забезпечення їх відтворення. Методи нарахування амортизації (прямолінійний, виробничий, кумулятивний, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості), їх вплив на фінансові результати, податкове навантаження та інвестиційні можливості підприємства. Цільове використання амортизаційних відрахувань.
- Показники ефективності використання основних засобів і нематеріальних активів, зокрема капіталовіддача, капіталомісткість, капіталозброєність

праці, коефіцієнти зносу та придатності, оновлення та вибуття, рентабельність необоротних активів. Їх значення для оцінки техніко-економічного стану підприємства.

- Інвестиційна діяльність підприємства як ключовий чинник оновлення основних засобів. Види інвестицій (реальні, фінансові), стадії інвестиційного процесу та критерії вибору інвестиційних проєктів.
- Джерела та методи фінансування інвестицій, фінансування за рахунок власних фінансових ресурсів підприємства (прибуток, амортизація), кредитування, лізинг та інші. Порівняльна характеристика їх переваг і ризиків в умовах обмеженого доступу до фінансових ресурсів.

Глосарій:

- основний капітал підприємства
- основні засоби
- необоротні активи
- нематеріальні активи
- первісна вартість основних засобів
- залишкова вартість
- ліквідаційна вартість
- інвестиційна нерухомість
- незавершені капітальні інвестиції
- довгострокові фінансові інвестиції
- відновна вартість
- амортизація
- амортизаційні відрахування
- методи нарахування амортизації
- фізичний знос
- коефіцієнт зносу основних засобів
- моральний знос
- справедлива вартість

- коефіцієнт оновлення основних засобів
- капіталовіддача основних засобів
- капіталомісткість основних засобів
- капіталозброєність праці
- рентабельність основних засобів
- інвестиційна діяльність підприємства
- капітальні інвестиції
- джерела фінансування інвестицій
- відтворення основних засобів
- реконструкція та модернізація
- операційний лізинг
- фінансовий лізинг
- коефіцієнт вибуття основних засобів
- коефіцієнт придатності основних засобів

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Проаналізувати особливості процесу відтворення основних засобів у ринковому середовищі.
2. Дослідити нормативно-правові засади формування амортизаційного капіталу підприємства.
3. Здійснити порівняльний аналіз ефективності різних методів нарахування амортизації.
4. Визначити значення лізингових операцій у забезпеченні відтворення основних виробничих засобів.
5. Оцінити фінансові механізми відтворення основних засобів в окремих галузях економіки України.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи може амортизація в сучасних умовах повністю забезпечити відтворення основних засобів підприємства?
2. Які чинники найбільше впливають на вибір методу нарахування амортизації на підприємстві?

3. Як інфляційні процеси впливають на реальну вартість амортизаційних відрахувань?
4. Яким чином моральний знос впливає на конкурентоспроможність підприємства?
5. Чи завжди модернізація основних засобів є економічно вигіднішою, ніж їх повна заміна?
6. Яку роль відіграє державна підтримка у фінансуванні інвестиційної діяльності підприємств?
7. Як співвідношення власного і позикового капіталу впливає на фінансову стійкість підприємства при реалізації інвестиційних проєктів?
8. Чи можливо досягти високої капіталовіддачі без значних інвестицій в основні засоби?
9. Які ризики виникають у разі несвоєчасного оновлення основних засобів?
10. Чи може лізинг стати ефективною альтернативою прямим капітальним інвестиціям?

Тема 5. Формування та використання оборотного капіталу підприємства

Перелік питань:

- 5.1. Сутність і склад оборотного капіталу підприємства
- 5.2. Джерела формування оборотного капіталу
- 5.3. Встановлення оптимальної потреби в оборотному капіталі підприємства
- 5.4. Показники економічної ефективності використання оборотного капіталу

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність оборотного капіталу та його роль у забезпеченні безперервності виробничо-господарського процесу підприємства. Виробнича та

розрахункова функції оборотного капіталу. Відмінності між оборотним капіталом та оборотними активами.

- Склад оборотного капіталу, характеристики його основних елементів: виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти.
- Джерела формування оборотного капіталу, зокрема власні, залучені та позикові кошти; їх переваги, недоліки та вплив на фінансову стійкість і ліквідність підприємства.
- Методи визначення потреби в оборотному капіталі, включаючи метод прямого рахунку, економічний та контрольний методи; особливості їх застосування залежно від виду діяльності підприємства.
- Поняття нормування оборотного капіталу, значення норм і нормативів у процесі планування потреби в оборотному капіталі.
- Показники ефективності використання оборотного капіталу, зокрема коефіцієнт оборотності, тривалість одного обороту, коефіцієнт завантаження оборотного капіталу, сума вивільнення або збільшення оборотного капіталу внаслідок прискорення або сповільнення його оборотності; рентабельність оборотного капіталу. Вплив швидкості обороту оборотного капіталу на фінансові результати діяльності підприємства та його платоспроможність.
- Шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу, включаючи оптимізацію запасів, прискорення розрахунків, удосконалення кредитної політики та управління грошовими потоками.

Глосарій:

- оборотний капітал

- оборотні активи
- операційний цикл
- виробничі запаси
- незавершене виробництво
- готова продукція
- дебіторська заборгованість
- грошові кошти
- поточні фінансові інвестиції
- витрати майбутніх періодів
- нормування оборотного капіталу
- норматив оборотних активів
- власний оборотний капітал
- транспортний запас
- поточний (складський) запас
- страховий запас
- оборотність оборотного капіталу
- комерційний кредит
- короткострокові кредити банку
- коефіцієнт оборотності
- тривалість одного обороту
- коефіцієнт завантаження оборотного капіталу
- рентабельність оборотного капіталу
- кругооборот оборотного капіталу
- ліквідність оборотних активів

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Проаналізувати кругообіг оборотного капіталу як ключовий механізм його функціонування.
2. Дослідити власні джерела формування оборотного капіталу та оцінити їх роль у забезпеченні діяльності підприємства.
3. Вивчити особливості залучення позикових ресурсів у процесі формування оборотного капіталу.

4. Оцінити вплив структури та розміщення оборотного капіталу на фінансовий стан підприємства.
5. Визначити основні напрями підвищення ефективності використання оборотного капіталу.
6. Обґрунтувати способи прискорення оборотності оборотного капіталу.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи завжди збільшення оборотного капіталу позитивно впливає на фінансову стійкість підприємства?
2. Які ризики виникають у разі надмірного накопичення оборотних активів?
3. Що є важливішим для підприємства: висока ліквідність оборотних активів чи їх максимальна рентабельність?
4. Як впливає тривалість операційного циклу на потребу підприємства в оборотному капіталі?
5. Чи доцільно фінансувати оборотний капітал переважно за рахунок позикових коштів в умовах економічної нестабільності?
6. Яким чином інфляційні процеси змінюють підходи до управління оборотним капіталом?
7. Чи можна вважати дебіторську заборгованість інструментом стимулювання збуту, а не лише фінансовим ризиком?
8. Наскільки ефективним є нормування оборотних активів у сучасних умовах ринкової економіки?
9. Як цифровізація фінансового менеджменту впливає на швидкість обороту оборотного капіталу?
10. Чи однаковими мають бути підходи до управління оборотним капіталом у виробничих і торговельних підприємствах?

МОДУЛЬ 2

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 6. Формування та розподіл прибутку підприємства

Перелік питань:

- 6.1. Економічний зміст прибутку та його функції
- 6.2. Формування прибутку підприємства
- 6.3. Сутність і методи обчислення рентабельності
- 6.4. Розрахунок прибутковості підприємства
- 6.5. Розподіл і використання прибутку підприємства

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність прибутку як узагальнюючого фінансового результату діяльності підприємства та його роль у забезпеченні самофінансування і розвитку. Основні функції прибутку (оціночна, стимулююча, розподільча). Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на формування прибутку в сучасних умовах.
- Механізм формування прибутку залежно від видів діяльності підприємства (операційної, інвестиційної, фінансової). Формування валового прибутку від реалізації продукції, прибутку від операційної діяльності, прибутку до оподаткування та чистого прибутку.
- Взаємозв'язок між доходами, витратами та фінансовим результатом, а також вплив факторів ціноутворення і собівартості на рівень прибутку.
- Сутність рентабельності як відносного показника ефективності та особливості застосування різних її видів (продукції, активів, власного капіталу).

- Практичні підходи до розрахунку показників прибутковості та їх аналітичне використання для оцінювання діяльності підприємства (показники рентабельності операційної діяльності, рентабельності капіталу, рентабельності власного капіталу).
- Планування прибутку від операційної діяльності. Розрахунок точки беззбитковості аналітичним методом у натуральних одиницях, розрахунок порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості. Розрахунок прибутку за показником витрат на одну гривню товарної продукції
- Напрями розподілу та використання прибутку, зокрема між споживанням і накопиченням, та їх вплив на фінансову стійкість і перспективи розвитку підприємства.

Глосарій:

- прибуток підприємства
- фінансовий результат діяльності
- валовий прибуток
- операційний прибуток
- прибуток до оподаткування
- чистий прибуток
- маржинальний прибуток
- доходи підприємства
- витрати підприємства
- собівартість реалізованої продукції
- рентабельність
- рентабельність продукції
- рентабельність реалізації продукції
- рентабельність активів
- рентабельність власного капіталу
- прибутковість підприємства
- поріг рентабельності
- нерозподілений прибуток

- запас фінансової стійкості
- розподіл прибутку
- накопичення прибутку
- використання прибутку
- дивідендна політика
- збиток
- постійні витрати
- змінні витрати

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Проаналізувати основні підходи та методи планування прибутку підприємства.
2. Оцінити вплив виробничої собівартості продукції на формування прибутку підприємства.
3. Вивчити порядок і методику розрахунку прибутку від операційної діяльності підприємства.
4. Дослідити структуру операційних витрат та визначити їх вплив на рівень операційного прибутку.
5. Встановити вплив неопераційних витрат на загальний фінансовий результат підприємства.
6. Опанувати застосування методу прямого рахунку для визначення величини прибутку підприємства.
7. Проаналізувати особливості використання аналітичного методу розрахунку операційного прибутку.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи можна вважати прибуток єдиним і головним показником ефективності діяльності підприємства?
2. Які фактори найбільше впливають на формування прибутку в сучасних умовах господарювання?
3. Як співвідносяться інтереси власників і менеджменту під час розподілу прибутку підприємства?

4. Чи доцільно підприємству спрямовувати більшу частину прибутку на дивіденди, а не на розвиток?
5. Як рівень витрат впливає на прибутковість і конкурентоспроможність підприємства?
6. Чи завжди зростання доходів підприємства означає підвищення його прибутку?
7. Яку роль відіграє рентабельність у порівняльному аналізі діяльності різних підприємств?
8. Чи може висока рентабельність свідчити про наявність прихованих ризиків у діяльності підприємства?
9. Як податкова політика держави впливає на формування та використання прибутку підприємств?
10. Яким чином підприємство має знаходити баланс між споживанням прибутку та його реінвестуванням?
11. Чи змінюється підхід до розподілу прибутку в умовах економічної нестабільності?
12. Які переваги та недоліки має самофінансування підприємства за рахунок прибутку?

Тема 7. Оподаткування підприємства

Перелік питань:

- 7.1. Сутність і призначення системи оподаткування підприємств
- 7.2. Вплив податків на діяльність підприємства
- 7.3. Загальнодержавні податки і збори, які сплачують підприємства
- 7.4. Місцеві податки і збори, які сплачують підприємства

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічна сутність оподаткування підприємств, його призначення та роль у формуванні доходів держави, а

також вплив податкової системи на фінансово-господарську діяльність суб'єктів підприємництва.

- Основні принципи побудови системи оподаткування (загальність, рівність, стабільність, економічна обґрунтованість, нейтральність) та їх значення для забезпечення ефективної діяльності підприємств у ринкових умовах.
- Вплив податків і зборів на фінансові результати підприємства, рівень прибутку, рентабельність, ліквідність і фінансову стійкість. Вплив податків на фінансово-господарську діяльність підприємств через об'єкт оподаткування, ставки податку, джерело сплати податку, строки сплати податків, податкові пільги, штрафні санкції за порушення податкового законодавства.
- Склад загальнодержавних податків і зборів, які сплачують підприємства, їх економічний зміст, об'єкти оподаткування та роль у податковому навантаженні підприємств.
- Особливості місцевих податків і зборів, їх значення для наповнення місцевих бюджетів та вплив на діяльність підприємств на регіональному рівні.
- Податкове навантаження підприємства та податкове планування як інструменти оптимізації фінансових потоків і підвищення ефективності господарської діяльності. Відповідальність підприємств за дотримання податкового законодавства, наслідки податкових порушень та роль податкового контролю в системі фінансових відносин.

Глосарій:

- оподаткування
- податок
- збір

- платник податку
- об'єкт оподаткування
- база оподаткування
- джерело податку
- податкова ставка
- податкове зобов'язання
- податковий період
- податкове навантаження
- загальнодержавні податки
- місцеві податки
- податкові пільги
- податкове планування
- податковий контроль
- податкова дисципліна
- фінансова функція податків
- регулююча функція податків
- податкові санкції
- податкова система
- податок на додану вартість
- податкова накладна
- акцизний податок
- єдиний податок
- адвалорна ставка
- специфічна ставка
- мито
- екологічний податок
- рентна плата
- податок на майно
- податок на прибуток підприємств
- податок на доходи фізичних осіб

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Проаналізувати вплив податку на додану вартість на фінансово-господарську діяльність підприємств.

2. Дослідити практику нарахування та сплати акцизного податку суб'єктами господарювання.
3. Розглянути механізм справляння митних платежів у діяльності підприємств.
4. Вивчити порядок обчислення та сплати податку на прибуток підприємств.
5. Визначити роль підприємств у процесі нарахування та перерахування податку на доходи фізичних осіб.
6. Охарактеризувати особливості справляння рентних платежів суб'єктами господарювання.
7. Дослідити специфіку екологічного оподаткування підприємств.
8. Проаналізувати особливості справляння податку на майно на території м. Чернівці.
9. Вивчити механізм застосування та сплати єдиного податку підприємствами.
10. Оцінити результативність і фінансове значення місцевих зборів.

Запитання дискусійного характеру:

1. Яке значення податків для фінансової стійкості підприємства?
2. Чи завжди високі податки сприяють розвитку державного бюджету, чи можуть стримувати розвиток бізнесу?
3. Які переваги та недоліки прямих і непрямих податків для підприємств?
4. Як податкові пільги впливають на інвестиційну активність підприємств?
5. Чи ефективно підприємства можуть використовувати податкове планування для мінімізації витрат?
6. Які проблеми виникають у підприємств при виконанні податкових зобов'язань?

7. Чи доцільно збільшувати місцеві податки для розвитку регіональної інфраструктури?
8. Як податкове навантаження впливає на конкурентоспроможність підприємства на ринку?
9. Чи повинна держава спрощувати податкову систему для малого та середнього бізнесу?
10. Наскільки регулююча функція податків впливає на поведінку підприємств у кризових умовах?

Тема 8. Кредитування підприємств

Перелік питань:

- 8.1. Сутність і функції кредиту, необхідність залучення коштів
- 8.2. Форми кредиту, що залучають підприємства
- 8.3. Банківське кредитування підприємств
- 8.4. Можливості фінансування підприємств від міжнародних організацій

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Сутність і функції кредиту: кредит як фінансовий інструмент для забезпечення безперервності виробничого процесу, розвитку підприємства та оптимізації фінансових потоків. Об'єкти довгострокового, середньострокового та короткострокового кредитування.
- Необхідність залучення коштів: оцініть, коли підприємству вигідніше використовувати власні ресурси, а коли – кредитні кошти. Важливо зрозуміти взаємозв'язок між прибутковістю підприємства, ліквідністю та доцільністю кредитування.
- Форми кредиту, що залучають підприємства: комерційний кредит, податковий кредит, факторинг,

лізинг, іпотечний кредит. Зверніть увагу на їх переваги та ризики для підприємства.

- Банківське кредитування: види кредитів (строковий кредит, кредитна лінія, контокорентний кредит (овердрафт), кредит під облік векселів), кредитно-гарантійні послуги (акцептний кредит, авальний кредит) та послуги кредитного характеру (факторинг). Підприємства отримують банківські кредити на умовах строковості, повернення, цільового характеру, забезпечення та платності.
- Можливості фінансування від міжнародних організацій: оцініть альтернативні джерела фінансування – кредити, гранти, програми підтримки від міжнародних фінансових інституцій (ЄБРР, ЄІБ, МБРР, Європейській інвестиційний фонд), умови їх залучення та специфіку взаємодії.

Глосарій:

- кредит
- кредитор
- боржник
- процентна ставка
- кредитний договір
- застава
- кредитний ризик
- короткостроковий кредит
- середньостроковий кредит
- довгостроковий кредит
- банківський кредит
- комерційний кредит
- товарний кредит
- лізинг
- податковий кредит
- факторинг
- форфейтинг

- бланковий кредит
- кредитна лінія
- овердрафт
- кредитна лінія
- авальний кредит
- акцептний кредит
- міжнародні фінансові організації
- грант
- погашення кредиту
- кредитна історія підприємства

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Проаналізувати сучасні програми кредитування підприємств, що пропонуються провідними банками.
2. Оцінити ефективність залучення та використання позикових фінансових ресурсів підприємством.
3. Виконати розрахунок показників платоспроможності підприємства.
4. Дослідити механізм надання кредиту на умовах договору факторингу.
5. Визначити потребу підприємства у залученні кредитних ресурсів.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи завжди залучення кредитних коштів є ефективним способом фінансування підприємства?
2. Які переваги та ризики використання короткострокових і довгострокових кредитів?
3. Чи варто підприємству обирати банківське кредитування або альтернативні форми (лізинг, факторинг)?
4. Як процентні ставки впливають на фінансову стабільність підприємства?
5. Які фактори кредитоспроможності підприємства є найважливішими для банку?

6. Чи доцільно використовувати міжнародні кредити для фінансування локального бізнесу?
7. Як залежність від зовнішніх кредиторів впливає на автономність і управлінські рішення підприємства?
8. Чи завжди залучення кредиту доцільне для інвестиційних проєктів?
9. Які ризики виникають у разі несвоєчасного погашення кредиту?
10. Чи можна вважати кредитування інструментом стимулювання економічного зростання підприємства, чи воно більше створює фінансові загрози?

Тема 9. Оцінка фінансового стану підприємства

Перелік питань:

- 9.1. Необхідність, значення та завдання оцінки фінансового стану підприємства
- 9.2. Інформаційна база оцінки фінансового стану підприємства
- 9.3. Показники фінансового стану підприємства
- 9.4. Визначення фінансової стійкості підприємства

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Мета та значення оцінки фінансового стану підприємства для різних користувачів інформації (власників, менеджменту, кредиторів, інвесторів), а також її роль у прийнятті управлінських рішень і запобіганні фінансовим кризам.
- Завдання фінансового аналізу, зокрема оцінювання платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та прибутковості підприємства. Прийоми фінансового аналізу, неформалізовані та

формалізовані методи оцінки фінансового стану підприємства.

- Інформаційна база оцінки фінансового стану: склад і зміст фінансової звітності (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів), а також вимоги до її повноти, достовірності та порівнянності.
- Систему показників фінансового стану, методику їх розрахунку та економічний зміст основних коефіцієнтів майнового стану, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності й ділової активності.
- Поняття фінансової стійкості підприємства, її види (абсолютна, нормальна, нестійка, кризова), фактори формування та взаємозв'язок зі структурою капіталу і зобов'язань.

Глосарій:

- фінансовий стан підприємства
- фінансовий аналіз
- фінансова звітність
- баланс підприємства
- звіт про фінансові результати
- звіт про рух грошових коштів
- платоспроможність
- ліквідність активів
- ліквідність балансу
- звіт про власний капітал
- фінансова стійкість
- ділова активність
- коефіцієнтний аналіз
- горизонтальний аналіз
- вертикальний аналіз
- показники ліквідності
- показники фінансової стійкості

- показники рентабельності
- ділова активність
- абсолютна фінансова стійкість
- кризовий фінансовий стан
- нестійкий фінансовий стан
- власний оборотний капітал
- нормальний стійкий фінансовий стан

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Дослідити фінансову звітність як джерело інформації для визначення фінансового стану підприємства.
2. Провести оцінку майнового стану підприємства.
3. Оцінити вплив формування та використання капіталу на фінансовий стан суб'єкта господарювання.
4. Проаналізувати ефективність фінансової політики підприємства.
5. Дослідити дебіторську та кредиторську заборгованість підприємства.
6. Вивчити методiku оцінки ліквідності підприємства.
7. Оцінити фінансову стійкість підприємства та застосовувати методи її визначення.
8. Проаналізувати ділову активність підприємства.
9. Провести оцінку фінансових результатів діяльності підприємства.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи може підприємство вважатися фінансово стійким за умови низької рентабельності діяльності?
2. Які показники фінансового стану є більш інформативними в умовах економічної нестабільності: ліквідності чи рентабельності?
3. Наскільки об'єктивною є оцінка фінансового стану підприємства лише на основі фінансової звітності?

4. Чи доцільно використовувати універсальні нормативні значення фінансових коефіцієнтів для підприємств різних галузей?
5. Який вплив має структура капіталу на фінансову стійкість підприємства?
6. Чи завжди висока ліквідність свідчить про ефективне управління фінансами підприємства?
7. Яку роль відіграє аналіз грошових потоків у порівнянні з аналізом прибутку при оцінці фінансового стану?
8. Чи може зростання позикового капіталу бути позитивним фактором для фінансового розвитку підприємства?
9. Наскільки важливим є прогностичний аналіз фінансового стану порівняно з ретроспективним?
10. Як змінюються підходи до оцінки фінансового стану підприємств в умовах кризових явищ та воєнного стану?

Тема 10. Фінансове планування на підприємствах

Перелік питань:

- 10.1. Зміст і завдання фінансового планування
- 10.2. Принципи та методи фінансового планування
- 10.3. Зміст поточного фінансового плану та порядок його складання
- 10.4. Оперативне фінансове планування на підприємстві
- 10.5. Бюджетування в системі оперативного фінансового планування

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Економічний зміст фінансового планування, система фінансового планування (перспективне, поточне,

оперативне фінансове планування). Основні завдання фінансового планування (забезпечення платоспроможності, фінансової стійкості, оптимізації доходів і витрат, раціонального використання фінансових ресурсів).

- Принципи фінансового планування (повноти, обґрунтованості, реальності, інтегрованості, гнучкості, економічності) та їх практичне значення в умовах нестабільного економічного середовища.
- Методи фінансового планування (нормативний, балансовий, розрахунково-аналітичний, оптимізації, моделювання), умови та доцільність їх застосування.
- Порядок та етапи формування поточних фінансових планів підприємства, які дають можливість підприємству сформувати структуру доходів і витрат, забезпечити платоспроможність, визначити структуру активів та джерел їх фінансування.
- Зміст і значення оперативного фінансового планування, зокрема платіжного календаря, касових планів та їх роль у забезпеченні ліквідності.
- Сутність бюджетування, види бюджетів (операційні, фінансові, зведений бюджет), а також роль бюджетування як інструменту контролю та координації фінансової діяльності підприємства.

Глосарій:

- фінансове планування
- фінансовий план
- поточне фінансове планування
- оперативне фінансове планування
- стратегічне фінансове планування
- балансовий метод
- метод моделювання
- метод оптимізації
- розрахунково-аналітичний метод

- баланс активів і пасивів
- податковий календар
- касовий план
- бюджет продажу
- бюджет грошових коштів
- таблиця доходів і витрат
- бюджет виробництва
- методи фінансового планування
- бюджетування
- операційний бюджет
- фінансовий бюджет
- зведений бюджет
- платіжний календар
- бюджет витрат

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Дослідити перспективне фінансове планування та розробку фінансової стратегії підприємства.
2. Проаналізувати необхідність контролю за виконанням поточного фінансового плану.
3. Вивчити практичні аспекти фінансового планування та прогнозування на українських підприємствах.
4. Виявити специфіку фінансового планування для малих, середніх та великих підприємств.
5. Дослідити особливості складання поточного фінансового плану.
6. Розглянути особливості оперативного фінансового планування на вітчизняних підприємствах.
7. Проаналізувати бюджетування як один із видів фінансового планування.

Запитання дискусійного характеру:

1. Яке співвідношення має бути між стратегічним і оперативним фінансовим плануванням у сучасних умовах?

2. Наскільки фінансове планування здатне зменшити фінансові ризики підприємства?
3. Чи завжди бюджетування підвищує фінансову дисципліну, чи може обмежувати гнучкість управління?
4. Які методи фінансового планування є найбільш доцільними в умовах нестабільної економіки?
5. Чи може фінансовий план бути ефективним без достовірного прогнозування грошових потоків?
6. Наскільки доцільно використовувати жорсткі фінансові нормативи в процесі планування?
7. Яку роль відіграє фінансове планування у забезпеченні платоспроможності та ліквідності підприємства?
8. Чи повинно фінансове планування бути централізованим, чи децентралізованим на рівні підрозділів?
9. Як впливають цифрові технології та автоматизація на якість фінансового планування підприємств?

Тема 11. Фінансова санація підприємств

Перелік питань:

- 11.1. Фінансова криза на підприємстві та причини її виникнення
- 11.2. Зміст та порядок проведення фінансової санації
- 11.3. Фінансові джерела санації підприємства
- 11.4. Санаційний аудит

Порада студентів. Опрацьовуючи питання за темою, зверніть увагу на такі аспекти:

- Сутність фінансової кризи підприємства, її ознаки та стадії розвитку, а також внутрішні й зовнішні причини виникнення кризових явищ (неефективне управління, втрата платоспроможності, зниження попиту,

макроекономічна нестабільність тощо). Важливо розуміти взаємозв'язок між фінансовою кризою та загрозою банкрутства. Види кризи на підприємстві та види банкрутства.

- Зміст фінансової санації як комплексу заходів з відновлення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, її мета, принципи та основні етапи реалізації, а також відмінності між досудовою та судовою санацією, автономною та зовнішньою санацією.
- Фінансові джерела санації підприємства: власні (реінвестування прибутку, продаж активів), залучені та позикові (кредити, реструктуризація заборгованості, участь інвесторів, державна підтримка). Доцільно проаналізувати їх переваги, недоліки та умови використання.
- Роль санаційного аудиту у процесі фінансового оздоровлення підприємства, його завдання, інформаційну базу та значення для прийняття управлінських рішень. Особливу увагу слід приділити оцінці реалістичності санаційних заходів і здатності підприємства до відновлення ефективної діяльності.

Глосарій:

- фінансова криза підприємства
- антикризове управління
- боржник
- кредитор
- фінансова санація
- досудова санація
- судова санація
- банкрутство
- неплатоспроможність
- навмисне банкрутство
- приховане банкрутство

- альтернативна санація
- зовнішня санація
- безнадійна заборгованість
- фіктивне банкрутство
- реструктуризація заборгованості
- реорганізація підприємства
- санаційні заходи
- санаційний аудит
- санаційний план
- рефінансування
- санаційна спроможність
- ліквідація підприємства

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Визначити ключові фактори та причини, які призводять до неплатоспроможності підприємств.
2. Проаналізувати методи та процедури визнання підприємства банкрутом.
3. Оцінити ймовірність настання банкрутства підприємства за допомогою фінансових показників та аналітичних методик.
4. Дослідити здатність підприємства до фінансової санації та відновлення платоспроможності.
5. Вивчити законодавче регулювання процедур фінансового оздоровлення підприємств, які перебувають у стані банкрутства.

Запитання дискусійного характеру:

1. Чи завжди фінансова санація є доцільнішою за ліквідацію підприємства?
2. Які фактори найбільше впливають на успішність фінансової санації в сучасних умовах господарювання?
3. Чи може санація бути ефективною без залучення зовнішніх інвесторів?

4. Яку роль відіграє держава у процесі фінансової санації стратегічно важливих підприємств?
5. Наскільки об'єктивними є результати санаційного аудиту в умовах кризового стану підприємства?
6. Чи завжди реструктуризація заборгованості сприяє відновленню платоспроможності підприємства?
7. Які ризики виникають для кредиторів у процесі проведення фінансової санації?
8. Чи може фінансова санація бути використана як інструмент штучного уникнення банкрутства?
9. Які відмінності у підходах до фінансової санації підприємств різних галузей економіки?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- підручники, навчальні посібники:

1. Курило О.Б., Бондаренко Л.П., Вівчар О.Й., Чубка О.М. Фінанси підприємств: підручник. Кондор, 2024. 340 с.
2. Марусяк Н. Л. Фінанси підприємств: навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.
3. Марусяк Н. Л. Фінанси підприємств. Фінанси та фінансове посередництво: підручник. У 3-х тт. Том 1 / за ред. П.О. Нікіфорова, Н.А. Бак. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 452 с.
URL:
<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/11041>
4. Ставерська Т.О., Ларіна Т.Ф., Литвинов А.І., Андрющенко І.С., Баламут Г.С., Городецька Т.Е., Горох О.В., Євдокімова М.О., Жилякова О.В., Лисак Г.Г., Макогон В.В., Малій О.Г., Нагаєва Г.О., Непран А.В., Тімченко О.Д. Фінанси підприємства: підручник. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2024. 906 с.
5. Фінанси підприємств: метод. вказ. /укл.: Н. Л. Марусяк, М. Г. Марич. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 72 с.
6. Фінансовий аналіз: навч. посібник / уклад. Н. Л. Марусяк. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 170 с.
7. Фінанси підприємств: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф.]; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 402 с.

8. Фінанси підприємств: підручник / В. В. Сокурєнко, Д.В. Швець, С. М. Бортник, С. О. Ткаченко; за заг. ред. В.В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. 2-ге вид., допов. та перероб. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с.

- законодавчі акти й нормативні документи:

1. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII у редакції від 16.08.2020, підстава 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#n1753>
2. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені наказом Міністерства економіки України № 14 від 19.01.2006 р., у редакції наказу Міністерства економіки України № 1361 від 26.10.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>
3. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджені Наказом Мінфіну України від 28.03.2013 р. № 433. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, МСБО, тлумачення КТМФЗ, ПКТ), видані Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text
5. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17>
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Мінфіну від 27.04.2000 № 92. URL: <https://zakon.help/law/92/>
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Мінфіну від 18.10.1999 № 242. URL: <https://zakon.help/law/242/>
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Мінфіну від 08.10.1999 № 237. URL: <https://zakon.help/law/237/>
10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>
11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Мінфіну від 29.11.1999 № 290. URL: <https://zakon.help/law/290/>
12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Мінфіну від 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.help/law/318/>
13. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
14. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
15. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого

- підприємництва” від 15.03.2000 № 161/4382. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>
16. Про кредитні спілки. Закон України від 03.07.2020 № 2908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14#Text>
17. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні. Закон України від 03.07.2020 № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>
18. Про платіжні послуги. Закон України від 13.04.2022 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
19. Про фінансовий лізинг. Закон України № 723/97-ВР від 16.01.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80#Text>
20. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 № 275-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
21. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Навчальне видання

Наталія Леонідівна **Марусяк**

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Методичні рекомендації

Відповідальна за випуск *Харабара В. М.*

Літературне редагування *Чекановська Ю.Ю.*

Технічне редагування *Кудрінська О.М.*

Електронне видання

Підписано до друку 29.06.2026 Формат 60х84/16.

Умов.-друк. арк. 2,6. Обл.-вид. арк. 2,8.

Зам. Н-077.

Видавництво Чернівецького національного університету.

58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002.